

§ 74

Samarbetsavtal för ny trafikplats vid E4 och utveckling av mark vid kommungränsen mellan Uppsala och Knivsta

KSN-2024-02390

Beslut

Kommunstyrelsens mark- och exploateringsutskott föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. **att** godkänna förslag till Samarbetsavtal för ny trafikplats vid E4 och utveckling av mark vid kommungränsen mellan Uppsala och Knivsta, bilaga 1, samt
2. **att** ge kommunstyrelsen i uppdrag att teckna tilläggsavtal till Medfinansieringsavtal trafikplats E4 (KSN-2021-00465) i enlighet med samarbetsavtalet i bilaga 1.

Sammanfattning

Trafikverket, Uppsala kommun och Region Uppsala har inom ramen för den nationella trafikövergripande planen för transportsystemet för perioden 2018–2029 ingått avtal om bostadsbyggande i Bergsbrunna med omgivning, Södra staden och Nysala i Uppsala kommun (KSN-2017-3985-15). Enligt avtalet, även kallat fyrspårsavtalet, har staten ett åtagande att öka spårkapaciteten från Stockholm till Uppsala C från två till fyra spår och bygga en ny järnvägsstation söder om Bergsbrunna. Knivsta kommun har tecknat ett likartat avtal med Trafikverket och Region Uppsala.

I Medfinansieringsavtal trafikplats E4 (Uppsala: KSN-2021-00465) har Uppsala kommun och Knivsta kommun tillsammans med Trafikverket överenskommit om kostnadsfördelning för planering och genomförande av en trafikplats vid E4 som ska ge en ny anslutning för Uppsalas södra delar och norra Knivsta. Medfinansieringsavtalet lokaliserar inte den nya trafikplatsen på annat sätt än genom en utredningskorridor från Danmark i Uppsala till Brunnby i Knivsta.

Under 2024 har Uppsala kommun fört samtal med Knivsta kommun i syfte att kommunerna ska kunna föreslå Trafikverket ett samstämmigt lokaliseringsförslag av trafikplatsen. Samtalen har även behandlat frågan om en mer rationell kommungräns givet tillkomsten av den nya trafikplatsen. Samtalen har lett fram till ett förslag till ett samarbetsavtal kommunerna emellan som bland annat föreslår en förändrad

Kommunstyrelsens mark- och exploateringsutskott
Protokollsutdrag

Datum:
2024-10-02

kostnadsfördelning för trafikplatsen och som även föreslår en justering av kommungränsen.

Detta kommer medföra en förändring av kommungränsen och att medfinansieringsavtalet för trafikplatsen behöver justeras.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 9 september 2024
- Bilaga 1, Samarbetsavtal för ny trafikplats vid E4 och utveckling av mark vid kommungränsen mellan Knivsta
- Bilaga 2, Översiktlig karta Trafikplats i förhållande till de sydöstra stadsdelarna

Beslutsgång

Ordföranden finner att mark- och exploateringsutskottet bifaller liggande förslag.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Stadsbyggnadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2024-09-09

Diarienummer:
KSN-2024-02390

Handläggare:
Johan Berggren, Joakim Grönlund

Samarbetsavtal för ny trafikplats vid E4 och utveckling av mark vid kommungränsen mellan Uppsala och Knivsta

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** godkänna förslag till Samarbetsavtal för ny trafikplats vid E4 och utveckling av mark vid kommungränsen mellan Uppsala och Knivsta, bilaga 1, samt
2. **att** ge kommunstyrelsen i uppdrag att teckna tilläggsavtal till Medfinansieringsavtal trafikplats E4 (KSN-2021-00465) i enlighet med samarbetsavtalet i bilaga 1.

Ärendet

Trafikverket, Uppsala kommun och Region Uppsala har inom ramen för den nationella trafikövergripande planen för transportsystemet för perioden 2018–2029 ingått avtal om bostadsbyggande i Bergsbrunna med omgivning, Södra staden och Nysala i Uppsala kommun (KSN-2017-3985-15). Enligt avtalet, även kallat fyrspårsavtalet, har staten ett åtagande att öka spårkapaciteten från Stockholm till Uppsala C från två till fyra spår och bygga en ny järnvägsstation söder om Bergsbrunna. Knivsta kommun har tecknat ett likartat avtal med Trafikverket och Region Uppsala.

I Medfinansieringsavtal trafikplats E4 (Uppsala: KSN-2021-00465) har Uppsala kommun och Knivsta kommun tillsammans med Trafikverket överenskommit om kostnadsfördelning för planering och genomförande av en trafikplats vid E4 som ska ge en ny anslutning för Uppsalas södra delar och norra Knivsta. Medfinansieringsavtalet lokaliserar inte den nya trafikplatsen på annat sätt än genom en utredningskorridor från Danmark i Uppsala till Brunnby i Knivsta.

Under 2024 har Uppsala kommun fört samtal med Knivsta kommun i syfte att kommunerna ska kunna föreslå Trafikverket ett samstämmigt lokaliseringsförslag av trafikplatsen. Samtalen har även behandlat frågan om en mer rationell kommungräns

givet tillkomsten av den nya trafikplatsen. Samtalen har lett fram till ett förslag till ett samarbetsavtal kommunerna emellan som bland annat föreslår en förändrad kostnadsfördelning för trafikplatsen och som även föreslår en justering av kommungränsen.

Detta kommer medföra en förändring av kommungränsen och att medfinansieringsavtalet för trafikplatsen behöver justeras.

Beredning

Ärendet har beretts inom kommunledningskontoret och stadsbyggnadsförvaltningen.

Ärendet bedöms inte ha någon påverkan ur jämställdhets- eller barnperspektiv.

I den fördjupade översiktsplanen för de sydöstra stadsdelarna planeras ett verksamhetsområde i anslutning till trafikplatsen. För utveckling av verksamhetsområdet är trafikplatsen i dess föreslagna läge en väsentlig förutsättning eftersom den möjliggör attraktiva transportmöjligheter till och från verksamhetsområdet. Därmed har trafikplatsen också en positiv påverkan sett ur ett näringslivsperspektiv.

Föredragning

I arbetet med lokalisering av ny trafikplats vid E4 har Trafikverket fört en dialog med Uppsala kommun och Knivsta kommun kring tänkbara placeringar av trafikplatsen inom föreslagen lokaliseringskorridor mellan Danmark i Uppsala och Brunnby i Knivsta. Olika placeringar som i sin tur innebär varierande förutsättningar som exempelvis påverkar teknisk utformning, kostnader för genomförande och nytta för befintliga och nya bebyggelseområden.

Kommunernas tidplan skiljer sig åt i fråga om när behov av trafikplatsen uppstår för att realisera respektive kommuns åtagande inom fyrsårsavtalet. För Uppsalas del så är trafikplatsen tidigt av stor betydelse för genomförandet av de sydöstra stadsdelarna, både under byggtiden och för att transportsystemet i den färdigbyggda bebyggelsen ska fungera. Särskild betydelse har trafikplatsen för möjliggörandet av ett verksamhetsområde invid E4 där närheten till trafikplatsen är av stor betydelse.

Kommunerna har därför enats om att, gentemot Trafikverket, förorda ett gemensamt förslag till placering av trafikplats vid E4 samtidigt som kommunerna är överens om att Uppsala ska bekosta hela trafikplatsen.

För att skapa mer rationell kommungräns mellan Uppsala och Knivsta som främjar utveckling längs med kommungränsen samt underlättar planering och genomförande av trafikplatsen så har kommunerna diskuterat fram ett förslag till ny kommungräns.

Kommungränsjusteringen innebär att Uppsala kan detaljplaneprova ett större sammanhängande verksamhetsområde än vad som tidigare anges i den fördjupade översiktsplanen för de sydöstra stadsdelarna. Detta innebär potentiellt att näringslivet kan erbjudas mer attraktiv mark för verksamhetsetableringar i det unika läget som det tänkta verksamhetsområdet utgör. För Uppsalas del ökar möjligheterna från framtida markförsäljningsintäkter från verksamhetsmark.

Uppsalas utvidgning söderut vid trafikplatsen och det planerade verksamhetsområdet balanseras av att kommungränsen föreslås flyttas norrut i geografin kring det framtida exploateringsområdet "Nysala". Där erbjuds Knivsta en option på att köpa mark som ägs av Uppsala kommun. Den aktuella marken är inte föremål för exploatering i närtid

samtidigt som försäljning av marken skulle innebära både markförsäljningsintäkter och minskade driftkostnader. Angöring till naturreservatet Lunsen kommer att tryggas vid en eventuell försäljning.

Förslag till Samarbetsavtal för ny trafikplats vid E4 och utveckling av mark vid kommungränsen mellan Uppsala och Knivsta, bilaga 1, innebär att kommunerna är överens om placering och finansiering av ny trafikplats vid E4 samt att genomförbarheten för respektive kommuns utvecklingsplaner stärks samtidigt som det gemsama samarbetet stärks.

Ekonomiska konsekvenser

Genom att besluta om samarbetsavtalet så ökar kommunens finansieringsansvar för trafikplatsen gentemot Trafikverket från två tredjedelar av totalkostnaden till att omfatta hela kostnaden. I medfinansieringsavtalet från 2021 ges en tidig kostnadsindikation om 130 miljoner kronor för att genomföra trafikplatsen, exklusive byggherrekostnader. Indexerat till 2024 prissättning inklusive påslag för byggherrekostnader motsvarar det 239 miljoner kronor.

Trafikverket har än så länge inte presenterat någon uppdaterad kostnadsuppskattning för den placering av trafikplatsen som kommunerna gemensamt har kommit överens om att förordna. Kostnadsuppskattningen kommer att förändras när kunskapsläget kring exempelvis lokalisering och teknisk utformning klarnar.

Givet den föreslagna placeringen av trafikplatsen och kommungränsjusteringen som tillsammans skapar förbättrade förutsättningar för det planerade verksamhetsområdet kommer kommunens intäktsmöjligheter från försäljning av verksamhetsmark att öka. Dessa intäktsmöjligheter beräknas överstiga kommunens ökade kostnader för trafikplatsen.

Förslag till beslut om att finansiera hela trafikplatsen baserat på nuvarande kunskapsläge innebär en negativ resultateffekt för kommunen på cirka 79,5 miljoner kronor för år 2024.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 9 september 2024
- Bilaga 1, Samarbetsavtal för ny trafikplats vid E4 och utveckling av mark vid kommungränsen mellan Knivsta
- Bilaga 2, Översiktlig karta Trafikplats i förhållande till de sydöstra stadsdelarna

Stadsbyggnadsförvaltningen

Ingela Hagström
Tillförordnad stadsdirektör

Christian Blomberg
Stadsbyggnadsdirektör

SAMARBETSAVTAL

för ny trafikplats vid E4 och utveckling av mark vid kommungränsen mellan Uppsala och Knivsta.

§ 1 PARTER

Knivsta kommun (212000-3013) genom kommunfullmäktige

Uppsala kommun (212000-3005) genom kommunfullmäktige

Vidare i detta samarbetsavtal gemensamt omnämnda som **Parterna**.

§ 2 BAKGRUND

I utbyte mot satsningar i statlig infrastruktur har Parterna tecknat varsitt avtal med staten avseende större samlade exploateringar med hållbart byggande (härefter Fyrspårsavtalen).

Fyrspårsavtalen förutsätter kommunala investeringar i bostadsplanering och utveckling av nya områden i södra delarna av Uppsala, centrala Knivsta och Alsike samt, på längre sikt, i det så kallade "Nysala" som avser mark belägen i båda kommunerna.

Till följd av Fyrspårsavtalen träffade Parterna ett gemensamt så kallat medfinansieringsavtal med Trafikverket avseende en ny trafikplats längs med E4 (härefter Medfinansieringsavtalet). Medfinansieringsavtalet bifogas detta avtal som bilaga 1.

- Medfinansieringsavtalet reglerar Parternas aktuella inbördes kostnadsfördelning för Trafikverkets arbete med planering och utbyggnad av en ny trafikplats utmed E4.
- Medfinansieringsavtalet lokaliserar inte den nya trafikplatsen på annat sätt än genom en utredningskorridor från Danmark i Uppsala till Brunnby i Knivsta.

I Uppsalas fördjupade översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna är trafikplatsen lokaliserad i höjd med rastplats Mora Stenar. Vidare har delar av marken vid kommungränsen bedömts vara lämplig för utveckling av ett större framtida verksamhetsområde.

I Knivsta kommuns gällande översiktsplan specificeras inte framtida markanvändning vid rastplats Mora Stenar, dock illustreras att Knivsta ska verka för en ny trafikplats E4 i höjd med länsväg 1051. Knivsta planerar att anta en ny översiktsplan 2026 i vilken möjlighet till nya verksamhetsområden kan komma att prövas.

Under 2023 påbörjade Trafikverket arbetet med vägplan för den nya trafikplatsen. I arbetets inledningsskede har Trafikverket arbetat fram förslag för trafikplatsens lokalisering.

Under 2024 har Parterna diskuterat trafikplatsens mer precisa läge i syfte att kunna föreslå Trafikverket ett mellan Parterna samstämmt lokaliseringsförslag.

Parternas dialog har även lyft frågan om en mer rationell kommungräns givet tillkomsten av ny statlig väginfrastruktur respektive Parternas inbördes finansieringsansvar för densamma.

§ 3 TRAFIKPLATSENS LOKALISERING

Parterna ser att en ny trafikplats skapar lokal och regional nytta vilket på ett övergripande plan är till gagn för utveckling av nya bostäder och arbetsplatser och i linje med Parternas åtaganden enligt Fyrspårsavtalen.

Parterna ser också att en trafikplats i det av Uppsala förordade läget är av särskild betydelse för det verksamhetsområde som följer av Uppsalas fördjupade översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna.

Givet ovan är Parterna överens om att den i Medfinansieringsavtalet avsedda trafikplatsen ska lokaliseras i enlighet med bilaga 2 till detta avtal.

§ 4 KOMMUNGRÄNSJUSTERING.

Parterna ser stora nyttor av både lokal och regional betydelse av att området intill aktuell kommungräns utvecklas. Parterna ser också ett tydligt behov av att stärka förutsättningarna för en rationell kommunal detaljplanläggning av dessa utvecklingsområden. Parterna är därför överens om:

- att hos kammarkollegiet ansöka om justerad kommungräns i enlighet med **Linje 1** och **Linje 2** i bilaga 2. Ansökan ska göras skyndsamt efter att detta avtal har godkänts av Parternas respektive kommunfullmäktige.

Om det bedöms ändamålsenligt får Uppsala även yrka om kommungränsjustering av **Linje 2** inom ramen för pågående lantmäteriförrättning (C240450). I händelse av detta ska Knivsta i förhållande till beslutande myndighet ge sitt bifall till Uppsalas yrkande samtidigt som Uppsala åtar sig att bifalla kommungränsjustering i enlighet med gemensam ansökan till Kammarkollegiet avseende **Linje 1**.

§ 5 FINANSIERING AV TRAFIKPLATSEN

I förhållande till Uppsalas markinnehav och vilja att utveckla ett nytt verksamhetsområde i närtid innebär Parternas överenskomna läge för den nya trafikplatsen betydande fördelar. Parterna är överens om att dessa fördelar motiverar en justering av Medfinansieringsavtalets ursprungliga kostnadsfördelning. Parterna är därför överens om:

- att Uppsala i förhållande till Knivsta och Trafikverket åtar sig hela kostnadsansvaret för den i Medfinansieringsavtalet avsedda trafikplatsen. Uppsalas åtagande förutsätter att trafikplatsen lokaliseras till det av Parterna överenskomna läget.
- att Knivsta i förhållande till Uppsala och Trafikverket åtar sig att bidra till största möjliga framdrift genom att stötta utbyggnaden av trafikplatsen i egenskap av remissinstans, planmyndighet och avtalspart i ursprungligt Medfinansieringsavtal.

- att Parterna skyndsamt efter det att Parternas respektive kommunfullmäktige godkänt detta avtal beslutar om ett tillägg till befintligt medfinansieringsavtal med Trafikverket i enlighet med detta avtal.

§ 6 ANSLUTNINGSVÄGAR TILL TRAFIKPLATSEN

Trafikverket planlägger och bygger ut trafikplatsen med stöd av vägplan. För dess funktion krävs anslutande kommunala vägar som behöver detaljplaneläggas och byggas ut av den kommun i vilken anslutningsvägen är belägen. I dessa delar är Parterna överens om:

- att samtliga kostnader för anslutningsvägarna bekostas av den kommun i vilken respektive anslutningsväg är belägen
- att anslutningsvägen på trafikplatsens västra sida ska förläggas inom Uppsala enligt ny kommungräns (se **Linje 2** i bilaga 2)
- att anslutningsvägen på trafikplatsens östra sida ska förläggas inom Knivsta enligt ny kommungräns (se **Linje 2** i bilaga 2)

Givet punkterna ovan och slutligt utfall av Trafikverkets detaljprojektering inser Parterna att **Linje 2** i bilaga 2 kan komma att behöva justeras i mindre mån. Överenskommelse om sådan mindre justering får isåfall ske skriftligt på tjänstemannanivå.

Inom ramen för avsedd detaljplanering av nytt verksamhetsområde väster om trafikplatsen åtar sig Uppsala att i dialog med Knivsta förbereda för en ny vägkoppling över kommungränsen i ungefärligt läge enligt i bilaga 2. Det exakta läget för denna kommunala vägkoppling bestäms i takt med att områdets planeringsmässiga förutsättningar klarnar.

Om Knivsta beslutar om planuppdrag för ny vägkoppling söderifrån, samt efter att Uppsalas avsedda planläggning enligt stycket ovan har vunnit laga kraft, ges Knivsta även möjlighet att begära en utbyggnad av vägkopplingen norrifrån och fram till kommungränsen. Uppsalas vägutbyggnad ska isåfall färdigställas inom tre år från påkallandet.

§ 7 MARKFÖRVÄRV I NYSALAGEOGRAFIN

En kommungränsjustering enligt **Linje 1** i bilaga 2 medför att Uppsalas befintliga innehav av mark söder om den nya kommungränsen tappar i betydelse. Parterna är därför överens om att Knivsta ges en tioårig option att förvärva Uppsalas mark söder om **Linje 1** i bilaga 2.

Om Knivsta utnyttjar optionen ska köpeskillingen utgöra medelvärdet av tre oberoende och sakkunniga värdeutlåtanden. Uppsalas åtkomst till järnvägsunderfarten samt befintlig eller ny väg till "Lusenfastigheten" ska vara säkerställd innan ett eventuellt optionsutnyttjande.

I övrigt gäller att eventuella framtida förvärv i den andra kommunens geografi ska föregås av en dialog Parterna emellan.

§ 8 SAMARBETE GEMENSAMMA TEKNISKA LÖSNINGAR

Parterna ser att Fyrspårsavtalen i vid mening skapar nya kommunöverskridande nyttor och samverkansmöjligheter. För en förstärkt redundans och i syfte att bidra till utvecklingen av de kommungränsnära exploateringsområdena ser Parterna anledning att utarbeta former för att

gemensamt bevaka möjligheten till nya gemensamma lösningar avseende exempelvis värme, elkraft, vatten och avlopp.

§ 9 AVTALETS GILTIGHET

Detta avtal är för sin giltighet beroende av:

- att Parternas respektive kommunfullmäktige godkänner avtalet senast 2024-12-31 genom beslut som senare vinner laga kraft samt
- att Trafikverket medverkar till erforderliga ändringar av Medfinansieringsavtalet i syfte att nå överensstämmelse med detta nya avtal

Detta avtal har upprättats i två likalydande exemplar, av vilka parterna har tagit var sitt.

Daniel Lindqvist
Kommundirektör

Knivsta kommun

Datum

Birgitta Petterson
Stadsdirektör

Uppsala kommun

Datum

Bilaga 2

Bilaga 2, Översiktlig karta trafikplats i förhållande till de sydöstra stadsdelarna

